

	Použité označenia a veličiny	6
1	Ciele a obsah predmetu	13
2	Metodika konštruovania	15
2.1	Metodika projektovania a konštruovania spojov	15
2.2	Technologickosť konštruovania	16
2.3	Základné pojmy spoľahlivosti	18
3	Základy dimenzovania strojových súčiastok	20
3.1	Medzný stav	20
3.2	Statická pevnosť súčiastok	21
3.3	Únavová pevnosť súčiastok	22
3.3.1	Priebehy zatažovania súčiastok	23
3.3.2	Základné charakteristiky únavového procesu	25
3.3.3	Vplyv koncentrácie napätí a deformácie na únavovú pevnosť	26
3.3.4	Miera bezpečnosti súčiastok pri dynamickom zatažovaní	28
3.4	Kontaktná únavová pevnosť	32
4	Spoje	34
4.1	Skrutkové spoje	34
4.1.1	Silové pomery na skrutke, samosvornosť a účinnosť skrutky	35
4.1.2	Skrutkové spoje bez predpätia	38
4.1.2.1	Stanovenie rozmerov spojovacích skrutiek	38
4.1.2.2	Prídavné namáhanie skrutkových spojov	40
4.1.3	Skrutkové spoje predpäté	41
4.1.3.2	Stanovenie tuhosti častí skrutkového spoja výpočtom	44
4.1.3.3	Skrutkové spoje so striedavou prevádzkovou silou	45
4.1.3.4	Vplyv trvalej deformácie a teploty na zmenu predpätia v skrutkovom spoji	48
4.1.3.5	Vrubové účinky v skrutkovom spoji	50
4.1.4	Skrutky namáhané silou kolmou na os skrutky	53
4.1.5	Pohybové skrutky	55
4.2	Kolíky, klíny, perá, žliabkové a hranolové spoje	58
4.2.1	Kolíky	58
4.2.2	Klíny	61
4.2.3	Perá	62
4.2.4	Žliabkové spojenie	65
4.2.5	Hranolové spojenie	67
4.3	Zverné a nalisované spojenie	69
4.3.1	Zverné spojenie	69
4.3.1.1	Zverný spoj s valcovou dotykovou plochou	69
4.3.1.2	Zverný spoj s kuželovou dotykovou plochou	72
4.3.2	Nalisované spoje	73

4.3.2.1	Nalisované spojenie s plným čapom (hriadelom)	73
4.3.2.2	Nalisovaný spoj s dutým hriadelom (čapom)	77
4.3.2.3	Dimenzovanie nalisovaného spoja	78
4.4	Nitované spoje	83
4.4.1	Nitovanie pevné a nepriepustné	85
4.4.2	Nitovanie pevné - konštrukčné	86
4.4.3	Nitovanie nepriepustné	88
4.5	Zvárané spoje	88
4.5.1	Zvariteľnosť a priebeh napätia u tupého a kútového zvaru .	90
4.5.3	Výpočet staticky zatažených zvarových spojov	92
4.5.4	Výpočet bodových zvarových spojov	97
4.5.5	Výpočet dierových a žliabkových zvarov	98
4.5.6	Výpočet dynamicky zatažených zvarových spojov	99
4.6	Spájkované spoje	102
4.6.1	Únosnosť spájkových spojov	103
4.7	Lepené spoje	104
4.7.1	Únosnosť lepených spojov	105
5	Osi a hriadele	107
5.1	Výpočet hriadelov a osí na statickú pevnosť	107
5.1.1	Výpočtová schéma hriadeľa	107
5.1.2	Kontrola na tuhosť, priehyb a skrútenie hriadelov	111
5.2	Výpočet hriadelov na únavu	113
5.3	Kritické otáčky hriadelov	121
5.4	Materiál hriadelov a osí	126
6	Uloženie a vedenie pohyblivých častí strojov	128
6.1	Základy tribológie	128
6.1.1	Trenie a energetické straty trením v tribologických systémoch	130
6.1.2	Základné druhy klzného trenia medzi kovovými povrchmi . . .	132
6.1.3	Valivé trenie čistých kovových povrchov	136
6.1.4	Opotrebovanie	140
6.2	Klzné uloženia	143
6.2.1	Klzné ložiská	144
6.2.1.1	Klzné ložiská pre prevádzku pri suchom trení bez prívodu maziva	149
6.2.1.2	Klzné ložiská pre prevádzku pri zmiešanom až medznom trení	156
6.2.1.3	Klzné ložiská pre prevádzku v tekutom trení	158
6.2.1.3.1	Kovinné kĺzadlá a ložiskové segmenty	161
6.2.1.3.2	Radiálne klzné ložiská	165
6.2.1.3.3	Hydrostaticky mazané klzné ložiská	169
6.2.2	Klzné vedenia	173
6.2.3	Prehľad materiálov pre klzné uloženia	173
6.3	Valivé uloženia	178
6.3.1	Valivé ložiská	178
6.3.1.1	Gulkové ložiská	181
6.3.1.2	Valčekové ložiská	183
6.3.1.3	Zvláštne druhy valivých ložísk	184
6.3.2	Valivé vedenia	185
6.3.3	Hlavné smery a označovanie valivých ložísk	187
6.3.4	Mechanika valivých ložísk	187

6.3.4.1	Základy kinematiky valivých ložísk	187
6.3.4.2	Rozloženie zataženia vo valivom ložisku	190
6.3.5	Životnosť, trvanlivosť a únosnosť valivých ložísk	191
6.3.5.1	Statická únosnosť valivých ložísk	196
6.3.6	Vplyv teploty a tvrdosti obojných plôch na trvanlivosť	198
6.3.7	Trečí moment valivého ložiska	199
6.3.8	Medzné otáčky valivých ložísk	202
6.3.9	Zásady konštrukcie uloženia na valivých ložiskách	204
6.3.10	Mazanie a tesnenie valivých ložísk	209
6.3.11	Vývojový diagram návrhu valivého uloženia	212
7	Pružiny	216
7.1	Klasifikácia pružín	216
7.2	Pružiny namáhané krútením	216
7.2.1	Skrutkové pružiny valcové	216
7.2.2	Skrutkové pružiny kužeľové	218
7.2.3	Torzne pružiny	219
7.3	Pružiny namáhané ohybom	219
7.3.1	Pružiny špirálové	219
7.3.2	Vinuté skrutkové pružiny	220
7.3.3	Listové pružiny - pružnice	220
7.4	Pružiny kombinované namáhané	221
7.4.1	Pružiny krúžkové	221
7.4.2	Pružiny tanierové	223
7.5	Vzduchové pružiny	224
7.5.1	Materiál pružín	225
8	Mechanické prevody	227
8.1	Rozdelenie mechanických prevodov, základné charakteristické veličiny a vzťahy medzi nimi	227
8.1.2	Základné pojmy o ozubených kolesách a prevodoch, klasifikácia ozubených prevodov a mechanizmov	228
8.1.3	Ozubené mechanizmy zložené a stupňové	230
8.2	Valcové ozubené súkolesia	232
8.2.1	Základný zákon ozubenia, podmienka konštantného prevodového pomeru, pridružené profily	232
8.2.2	Evolventa a evolúta, evolventa kružnice, uhol evolventy	234
8.2.3	Vznik evolventného profilu, vlastnosti záberu dvojice evolventných profilov, ozubené kolesá, geometrické prvky ozubeného venca, základný profil hrebeňového nástroja	236
8.2.4	Spôsoby výroby valcových ozubených kolies	241
8.2.5	Kolesá typu N a V, rozmery ozubeného venca kolies typu N a V, hrúbka zuba na kružnici daného priemeru, priemer hlavovej kružnice	242
8.2.6	Hraničný bod profilu zuba, podrezanie zubov, vplyv posunutia nástroja na geometriu a pevnosť zubov	245
8.2.7	Priamozubé valcové súkolesia s vonkajším ozubením, uhol záberu a osová vzdialenosť v súkolesí bez bočnej vôľe, bočná a radiálna vôľa v zábere, súkolesia s korekciou a bez korekcie	247
8.2.8	Súčiniteľ trvania záberu profilu, charakteristické body záberu ozubenia, interferencia, sklzové pomery v evolventnom ozubení	251

8.2.9	Geometrické parametre kolies vyrobených obrážacím výrobným kolesom (OVK), kvalitatívne parametre geometrie záberu, silové a energetické pomery v ozubení	256
8.2.10	Valcové súkolesia priamozubé s vnútorným ozubením	261
8.2.11	Šikmozubé valcové súkolesia	265
8.2.12	Meranie ozubenia priamozubých a šikmozubých kolies	271
8.2.13	Korigovanie valcových ozubených súkolesí	274
8.3	Kuželové ozubené súkolesia	278
8.3.1	Kuželové ozubené súkolesia priamozubé	278
8.3.2	Kuželové ozubené súkolesia s nepriamym ozubením	285
8.3.3	Dimenzovanie ozubenia	288
8.4	Skrutkové súkolesia	290
8.4.1	Skrutkové súkolesia valcové	291
8.4.1.1	Silové pomery v skrutkovom súkolesí	293
8.4.1.2	Účinnosť skrutkového súkolesia	294
8.5	Závitovkové súkolesia	295
8.5.1	Základné typy závitovkových súkolesí	295
8.5.2	Závitovkové súkolesie s valcovou závitovkou	296
8.5.3	Základné geometrické rozmery závitovkového súkolesia	298
8.5.4	Rýchlostné a záberové pomery závitovkového súkolesia	302
8.5.5	Silové a energetické pomery u závitovkového súkolesia	304
8.5.6	Dimenzovanie závitovkových súkolesí	307
8.5.6.1	Kontrola závitovkového súkolesia na kontaktnú pevnosť	308
8.5.6.2	Kontrola závitovkovej prevodovky na oteplenie	311
8.5.7	Globoidné závitovkové prevody	312
8.5.7.1	Geometria globoidnej závitovky	313
8.5.7.2	Geometria závitovkového kola	314
8.5.7.3	Záberové a silové pomery	314
8.5.7.4	Rozmery globoidného závitovkového súkolesia	317
8.6	Planétové prevody	318
8.6.1	Klasifikácia planétových súkolesí	318
8.6.2	Kinematické pomery u jednoduchých planétových súkolesí	322
8.6.3	Momentové a energetické pomery	324
8.6.3.1	Účinnosť planétových súkolesí	325
8.6.4	Geometrické podmienky zmontovateľnosti súosových planétových súkolesí	327
8.6.4.1	Podmienka súosovosti	328
8.6.4.2	Podmienka susedstva satelitov	329
8.6.4.3	Podmienka zmontovateľnosti	329
8.6.4.4	Voľba počtu zubov centrálného kola	330
8.6.4.5	Voľba počtu zubov u planétového súkolesia 2k-r	331
8.6.5	Ukladanie členov planétového súkolesia	333
8.7	Vlnové prevody	335
8.7.1	Vytvorenie prevodov s poddajným členom	336
8.7.2	Kinematické a momentové pomery u jednoduchých vlnových prevodov	337
8.7.3	Účinnosť vlnových ozubených prevodov	339
8.7.4	Zdvojené vlnové prevody	340
8.8	Trecie prevody	342
8.8.1	Trecie prevody so stálym prevodovým pomerom	342

8.8.1.1	Materiál a konštrukcia trecích kolies	347
8.8.2	Trecie prevody s premenlivým prevodovým pomerom	348
8.9	Remeňové prevody	350
8.9.1	Vlastnosti a druhy remeňových prevodov	350
8.9.2	Kinematické a silové pomery v remeňovom prevode	353
8.9.3	Výpočet klinových remeňov	356
8.9.3.1	Voľba profilu remeňa a rozmerov remenice	357
8.9.3.2	Výpočet dĺžky remeňa	362
8.9.3.3	Výpočet potrebného počtu remeňov	362
8.9.4	Výpočet plochých remeňov	363
8.10	Reťazové prevody	365
8.10.1	Vlastnosti a druhy reťazových prevodov	365
8.10.2	Kinematika a dynamika reťazového prevodu	367
8.10.3	Geometrické rozmery reťazového prevodu	369
8.10.3.1	Rozmery reťazových kolies	369
8.10.3.2	Osová vzdialenosť reťazového prevodu	370
8.10.4	Výpočet reťazového prevodu	370
9	Hriadelové spojky	377
9.1	Klasifikácia spojok	377
9.2	Namáhanie spojok	378
9.2.1	Namáhanie nepružných spojok	378
9.2.1.1	Namáhanie torzne nepružnej spojky pri rozbehu	378
9.2.1.2	Namáhanie torzne nepružnej spojky pri brzdení	378
9.2.1.3	Namáhanie torzne nepružnej spojky pri prevádzke. Krútiaci moment motora premenlivý	379
9.2.1.4	Namáhanie torzne nepružnej spojky pri prevádzke. Krútiaci moment stroja je premenlivý	379
9.2.2	Namáhanie pružných spojok	379
9.2.2.1	Namáhanie pružných spojok bez tlmenia pri rýchlostnom ráze	379
9.2.2.2	Namáhanie torzne pružných spojok s lineárnou charakteristikou a s tlmením	380
9.3	Konštrukcia spojok	385
9.3.1	Nepružné spojky	385
9.3.1.1	Pevné kotúčové spojky	385
9.3.1.2	Zubové naklápacie spojky	385
9.3.2	Pružné spojky	386
9.3.2.1	Pružné spojky s pružným členom z technickej gumy	386
9.3.2.2	Pružné spojky s kovovým pružným členom	387
9.3.3	Výsuvné spojky	388
9.3.3.1	Zubové výsuvné spojky	388
9.3.3.2	Trecie spojky	389
9.3.3.3	Elektromagnetické lamelové spojky	393
9.3.4	Elektromagnetické spojky	395
9.3.4.1	Elektromagnetické práškové spojky	395
9.3.4.2	Elektromagnetické indukčné spojky	396
9.3.5	Hydrodynamické spojky	397
9.3.6	Spojky pre zvláštne účely	398
9.3.6.1	Poistné spojky	398
9.3.6.2	Rozbehové spojky	399
9.3.6.3	Voľnobežné spojky	401

10	Kľukový mechanizmus	402
10.1	Kinematika kľukového mechanizmu	403
10.1.1	Výpočet dráhy piestneho čapu	403
10.1.2	Výpočet rýchlosti piestneho čapu	404
10.1.3	Výpočet zrýchlenia piestneho čapu	404
10.1.4	Výpočet uhlovej dráhy kyvného pohybu ojnice	405
10.1.5	Výpočet uhlovej rýchlosti ojnice	405
10.1.6	Výpočet uhlového zrýchlenia	405
10.2	Silové pomery na kľukovom mechanizme	406
10.2.1	Silové pomery v piestnom čape	406
10.2.1.1	Zistenie veľkosti primárnych síl v čape piesta	406
10.2.1.2	Zistenie zotrvačných síl v čape piesta	407
10.2.2	Redukcia hmoty ojnice	407
10.2.3	Sily pôsobiace na ojnicu	408
10.2.4	Silové pomery v čape kľuky	408